
FAGLIG INFORMATION

Kvalitativ undersøgelse af sygefravær

AF BO SMITH, SYGEPLEJERSKE, CAND.SCIENT.SAN.

Artiklen beskriver et speciale om fænomenet sygefravær. Specialet viser, at der trækkes på fire repertoireer om sygefravær, og at disse måder genfindes både blandt sygeplejersker og bankrådgivere. Forfatteren har en hypotese om, at mestring kan anvendes til at håndtere arbejdsliv og sygefravær, men anbefaler yderligere forskning.

Sygefravær er en væsentlig udgift i den danske nationaløkonomi. 37 mia. kr. skønnes udgiften i 2006. Vi ved rigtig meget om forskellige faktorer, som har betydning for sygefravær, men vi ved ikke ret meget om sygefravær som et fænomen. Det har jeg undersøgt i et speciale ved Den Sundhedsfaglige Kandidatuddannelse, SDU. Jeg stiller spørgsmålet: "Hvordan skabes betydninger af sygefravær i diskursiv praksis?" Det undersøger jeg med kritisk diskurspsykologisk analy-

se, hvor repertoireer og dilemmaer er centrale elementer. Repertoireer er det leksikon af udtryk, vi trækker på, når vi fortæller om et givent fænomen, og nogle af disse vil være i modstrid med hinanden, dvs. at der opstår nogle dilemmaer.

Analysen viser, at betydninger af sygefravær i diskursiv praksis skabes af fire repertoireer: Mestring, velbegrundet sygefravær, presenteeism og misbrug. Det overraskende er, at sygeplejersker på en sygehusafdeling og rådgiverne på "Danmarks bedste arbejdsplads," Middelfart Sparekasse, trækker på de samme repertoireer og slås med de samme dilemmaer. Denne konklusion fører til en hypotese om, at repertoireerne også vil genfindes på andre arbejdspladser, og at der er tale om helt generelle repertoireer, som er gældende i hele samfundet.

En væsentlig pointe er tilstedeværelsen af et meget stærkt misbrugsrepertoire, som har en meget dominerende position. Rigtig meget af det, vi siger og gør i for-

bindelse med sygefravær, handler om, at vi kunne blive mistænkt for at misbruge sygefravær, eller at vi mistænker kollegerne for at misbruge sygefravær. Misbrugsrepertoiret, og måden det er til stede på, skaber et pres på den enkelte, som nogen løser med presenteeism (det at man går på arbejde uden at være rask).

Litteraturen viser, at presenteeism er et udbredt fænomen, og at det kan være sundhedsskadeligt for den enkelte. Mestringsrepertoiret indeholder hensyn både til virksomheden og til medarbejderne. Denne konklusion fører frem til en hypotese om, at mestring, både som repertoire og som fænomen, kan bidrage til at håndtere arbejdslivet mere generelt og situationer med sygdom mere konkret. Forskningen har ikke bidraget til løsning af de dilemmaer, medarbejderne står med, og der er i høj grad brug for, at nye forskningsprojekter er multidisciplinære.

Sygefraværet som overskrift for udvikling på arbejdspladser er en farefyldt vej.

Jeg anbefaler, at interventioner i forhold til sygefravær bør overvejes med hensyn til, hvordan disse bidrager til de fire repertoarer.

Sygefravær belyses først i en litteraturgennemgang, som viser, at forskningen kan opstilles i fem kategorier: faktorer, der er associeret med sygefravær, misbrug af sygefravær, sygenærvær eller presenteeism, sygefravær som mestringsstrategi og artikler om forskning i sygefravær. Dernæst undersøges sygefravær gennem en række kvalitative interview. Empirien til undersøgelsen består af seks interview med kvinder, der er sygeplejersker på en afdeling på Odense Universitetshospital, eller rådgivere i en række filialer af Middelfart Sparekasse.

Metoden, der bruges, er kritisk diskurspsykologisk analyse, og den forskningsmæssige position er socialkonstruktivistisk. Denne position har jeg valgt, fordi et fænomen som sygefravær er en menneskelig social handling, som bedst undersøges ud fra en sådan videnskabsteoretisk position.

*Bo Smith er udviklingskonsulent hos
Byskov&Smith ApS; bo@byskovsmith.dk*

Specialet kan downloades på www.bo-smith.dk En papirudgave af specialet kan rekvireres hos forfatteren og koster 75 kr. plus forsendelse.

